

Miljoenennota 1999

Auteur(s):

Keuzenkamp, H.A.

Verschenen in:

ESB, 83e jaargang, nr. 4167, pagina 685, 18 september 1998

Rubriek:

Van de redactie

Trefwoord(en):

miljoenennota, overheidsfinanciën

De Miljoenennota is een heel saai document. Zo hoort het ook, want hoe saaiër zij is, des te beter staat het er met de publieke financiën voor. Toch valt er voor economen nog wel wat te beleven. De afgelopen weken ontspan een discussie over de behoedzaamheid van de uitgangspunten voor het Regeerakkoord. Sweder van Wijnbergen opende het debat met enkele heldere uitspraken in het PvdA *Vlugschrift* van 6 september jl. De huidige crisis in Azië en Rusland zou een domino-effect kunnen veroorzaken. Goedkope import uit Azië kan het protectionisme in de Verenigde Staten weer losmaken. "Protectionisme zou een ramp zijn voor de Nederlandse export. We krijgen dan een recessie als in de jaren dertig, toen protectionisme in de VS hoogtij vierde", aldus Van Wijnbergen. Vanuit dit oogpunt zou het behoedzame scenario niet behoedzaam genoeg zijn.

Sweder laat een windje en Nederland hijst de stormbal. Commentatoren buitelden over elkaar heen om het gevaar van een recessie te bespreken. De waan van de dag werd versterkt door de duikeling van de beurs. Wim Groot en Henriëtte Maassen van den Brink, nog onder de indruk van een recent bioscoopbezoekje, leggen het verband met de Titanic en waarschuwen al "Kok heeft te weinig zwemvesten aan boord" (*de Volkskrant*, 16 september 1998).

Maar moeten we ons echt bezorgd maken om een zware recessie? Nauwelijks. Is het behoedzame scenario niet behoedzaam genoeg? Nee. Heeft Van Wijnbergen ongelijk met zijn conclusie, dat terugdringing van het financieringstekort grotere prioriteit moet krijgen? Wel, daarin heeft hij volledig gelijk.

Bescheidenheid is gepast bij het doen van voorspellingen, maar er zijn goede redenen om aan te nemen dat een diepe recessie niet in het verschiet ligt. De crisis in Azië lijkt momenteel niet verder te verdiepen. Voor Japan is 1998 een jaar met een krimpende economie, maar komend jaar wordt een licht herstel verwacht. Voor andere Aziatische economieën lijkt er ook weer kans op herstel, al blijven de financiële instellingen zeer kwetsbaar. Zelfs bij uitblijvend herstel is het onwaarschijnlijk dat protectionisme in de VS werkelijk aan kracht wint. De tijdgeest is er niet naar. Sommigen beschouwen de Azië-crisis zelfs als een gelukje, dat oververhitting in de VS voorkomt en de rente wereldwijd laag houdt. En Rusland, is dat dan een gevaar voor onze economie? Nee, het aandeel van de transitielanden in het wereld-bbp stijgt met krap vijf procent nauwelijks boven dat van geheel Afrika uit (*MEV* 1999, blz. 32). Dichterbij zijn er zelfs positieve geluiden te horen. Met name de Duitse economie is bezig aan een langzaam, maar gestaag herstel. En het algemene economisch beleid in het Westen is tamelijk verstandig is: het monetaire beleid is niet te vergelijken met dat rond 1980, het budgettaire beleid heeft de meeste landen veel schokbestendiger gemaakt en ook het marktwerkingsbeleid zorgt voor meer mogelijkheden om kansen voor groei of herstel te benutten. Voor zover er gevaar bestaat ligt dat grotendeels buiten de directe economische sfeer.

Maar goed, het kan altijd tegenvallen. Dat was ook de gedachte bij het formuleren van de uitgangspunten van het Regeerakkoord. Twee procent groei (2,25% inclusief 'inverdieneffecten') is inderdaad behoedzaam. In de afgelopen vijftien jaar is de feitelijke groei slechts drie jaar beneden dit percentage uit gekomen (1987, 1992 en 1993). En er kan moeilijk beweerd worden dat we in deze periode geen turbulentie om ons heen hebben gehad. De suggestie van Arnold Heertje, in het *Vlugschrift* van een week later (nog eventjes en *Vlugschrift* wordt het belangrijkste economenblad van Nederland!), dat het groeiscenario beter met een kwart procent gereduceerd kan worden, heeft niet zoveel te betekenen. 'Fine-tuning' was nu juist niet de bedoeling van de scenario's. Zelfs als de groei onder de twee procent zou duikelen, dan dient de begroting op dat scenario gebaseerd te blijven.

De echte spanning zit in het tempo van tekortreductie, niet in de uitgangspunten van het scenario. De huidige hoogconjunctuur dient sterker benut te worden voor het slechten van dat tekort. In plaats daarvan stijgt het, weliswaar bescheiden, maar juist nu zou het relatief eenvoudig moeten zijn begrotingsevenwicht te realiseren. De formule voor mee- en tegenvallers (besproken in de bijdrage van Oosterwijk in dit nummer) is een doekje voor het bloeden. Meevallers bij de inkomsten worden voor driekwart benut voor extra tekortreductie, de rest is voor lastenverlichting, totdat het tekort gedaald is tot 0,75%. Als het tekort daaronder komt, mag de helft van de meevallers voor lastenverlichting worden ingezet. De regel kan slechter (het Regeerakkoord was aanmerkelijk minder strikt), maar nog altijd ontbreekt een motivering voor ongerichte lastenverlichting in tijden van hoogconjunctuur.

Bovendien ontbreekt het 'gevoel van urgentie' bij het aanpakken van notoire overschrijdingen. Neem de zorg, waar de Wet van Borst weer vier jaar lang voor overschrijdingen zal zorgen. Baumol's wet, samen met die van Say en gebrek aan sturing door de minister leidt er gehied toe dat de *f* 5,6 mrd extra voor VWS, de belangrijkste intensivering van Paars II, tekort zal schieten. Vandaag al wordt in de ministerraad de eerste 200 miljoen extra opgeëist, om de te hoge kosten van de zorg-cao te dekken. En de bron van de lastenverzwaring in het komend jaar is de met name extra druk vanuit het ziekenfonds.

Aan minister Zalm is het om te bewijzen dat niet alleen de uitgangspunten behoedzaam genoeg zijn, maar dat ook de invulling van het

financiële beleid deugdelijk is. Meer ambitie kan daar geen kwaad.

Thema: Miljoenennota 1999

H.A. Keuzenkamp, Miljoenennota 1999

J. de Beus, [Koks kapitalisme](#)

Beleid en onderzoek: de Miljoenennota

C.N. Teulings, [Het dogma van een laag belastingtarief](#)

E.K.H. van Doorslaer, H.G. van der Burg en A.H.E. Koolman, [Rechtvaardige gezondheidszorg](#)

H. Oosterbeek, [De kwaliteit van het onderwijs](#)

J.W. Oosterwijk, [Rust en dynamiek](#)

Vakontwikkeling

A.R.G.J. Zwiers en H. van der Meer, [Koopkrachtplaatjes voor iedereen](#)

Monitor

R. van Opstal en P. Terra-Pilaar, [Koopkrachtgevolgen van het Regeerakkoord](#)

MEV 1999, [Knelpunten in de personeelsvoorziening](#)
